

אף על פי פרק חמישי כתובות

נה.

עין משפט נר מצוה

א מ"י פט"ו מהל' אשות הלכה ה סמג עשין ממ טושי"ע א"ע סי' כ"ה סעיף ו' וסי' ק סעיף ב: ב מ"י ס' הלכה ד סמג שם טושי"ע ס' סי' לו סעיף א: ג מ"י פט"ו מהל' שמיטה הלכה יג טושי"ע שם סימון קא סעיף א: יב ד מ"י פ"ו מהל' וכה הלכה ט סמג עשין פק טושי"ע שם סי' ק סעיף א: יג ה מ"י פט"ו מהל' אשות הלכה ג סמג עשין ממ טושי"ע שם סי' ק סעיף ב: יד ו מ"י ס' הלכה כג טושי"ע שם סימון קא סעיף א: טו ד מ"י פ"ט שם הלכה א סמג עשין קא סעיף א: טז ה מ"י ס' הלכה ט טושי"ע שם סעי' יג: יז ט י כ מ"י פט"ו שם הלכה יג טושי"ע שם סי' יו סעיף א: יח ל מ"י פ"א מהל' מלוה וזה הלכה א סמג עשין ד טושי"ע ח"מ סי' נט סעיף ג: יט ז מ"י פ"ג מהל' גירושין הלכה יג סמג עשין ט טושי"ע א"ע סי' קמא סעיף טו ונכרי אלפס גיטין פ"ו דף קט"ג ע"ב:

ולשבת. תוספת היא כמכונה שלא תגבה השבחה אצל אי לא הוי תנאי כמכונה כמכונה היתה גובה תוספת מן השבחה כמו זעל חוב דגזי אפי' משבחה שהשביחו יתומים ואע"ג דאין להם על מי לחזור והוי כמקבל מתנה דלמרינן דפרק קמא דשבחה מליעא (דף טו.) ללא גזי זעל חוב שבחה מיניה משום דאין לו על מי לחזור מכל מקום מן היורשין גזי ללא דמו למקבל מתנה שעליהם משמע יותר לפרוע חוב אציהם וכן משמעו דפרק יש צבור (בסו"ט דף נא: ושם) דתנן אין הצבור נוטל פי שנים מן השבחה ולא האשה כמכונה ולא הצנות כמכונה ולא הגמרא והאמר שמואל זעל חוב גובה את השבחה ומשני מקולי מכונה שנו כאן והתם בשבחה שהשביחו יתומים אריי ולא בשבחה של לקוחות מדקמני ולא הצנות כמכונה ולא אריי אציהם אלא קרקע נמי לא גבו דאין מוציאין למזון הצנות מנכסים משועבדים והא דאמר דהמקבל (ב"מ דף קי.) ושם יתומים אומרים אנו השבחנו וזעל חוב אומר אציהם השביחו על מי להציל רחיה משמע דאי יתומים השביחו לא היה נוטל זעל חוב שבחה התם מיירי כגון שעשה אציהם לו אותה קרקע אפומיקי ואמר אס לא אפרעך עד זמן פלוני יהיה קרקע זה קנוי לך מעשכוי דהתם ודאי השבחה של יתומים דהוי כיווד לתוך שדה הצדוקי שלא צדקות דשמין לו וידו על התחבולה ומדע דאף קאמר התם דעל היתומים להציל רחיה מאי טעמא דארעא כיון דלגזיניא קיימא כמאן דגזי דמיא ואי ללא עשהא אפומיקי אמאי חשיב לה בחזקת צ"ח ארצה הויא בחזקת יתמי דהא מני לסוקי ליה צווי וצ"ח נמי רחיה: **ולשבוועה.** פ"ה לענין עד אחד מעידה שהיא פרועה ונפרעת שלא בפניו כו' ולא אחי שפיר למאן דמשהו שאר שטרות לכמזה ונראה לר"י דה"פ לזבועה שאם נשבעה על הכמזה נשבעה נמי על התוספת דכשצדקה לגבות תוספת אינה צריכה לחזור ולישבע: **ולשביעית.** תימה דבסוף מסכת שביעית פליגי דהקפת חנות ובשכר שכיר דליכא למ"ד דאין משמטין ור' יוסי פליג ואמר כל מלאכה שפוסקת בשביעית משמטת ולדעה נישא דה"פ דמשמטת הקפת החנות וכל מיני אפילו דלוא הלוואה ואי לאו דתוספת כמכונה הוי משמט אצל לרבנן דאית להו אין משמטת אלא מלוה אס כן אפי' אס אין התוספת כמכונה אינו משמט דלאו הלוואה היא ואור"י דלמ"ד פ"ג דגיטין (י"ט. ושם) פגמה אע"פ שלא זקפה גזי כמכונה דמשמטת נפקא מיניה אס פגמה הכמזה הוי כאלו פגמה התוספת וכן למ"ד עד שתפגוס ותזוקף אס פגמה חקפה הכמזה כאלו פגמה חקפה התוספת: **יסבון תנן.** ואס תאמר תקשי ליה מתמימין דמי שהיה נשוי (לקמן דף ג.) דתנן שניה וירשיה קודמין לירשי ראשונה וי"ל דהתם דמי לה לעולם אחת בחיי ו אחת בזמות אין לה כמכונה בנין דכרין ומאי קודמין קודמין לנחלה: **נראה.** כפי ר"ח דגרים צרישא יחד לה ארעא צבירע מזרנהא ואח"כ גרים מטלטלי ואיתנהו זענייהו והשתא אחי שפיר ועלה קאי אצל לטפריס דגרים מטלטלי ואיתנהו זענייהו צרישא תימה דלא קאמר יחד לה מטלטלי כיון דלא דיבר כלום ביחוד: **בתרובו** והתומו והבו ליה קנו מיניה לא צריך **אמאובי ביה.** וה"ה אפי' לא אמר כמכונה ותומו כיון דקנו מיניה לא צריך למלווי ציה דסתם קנין לכתיבה עומד כדלמרינן בחזקת הצנים" (ב"ב דף ט. ושם) ולא נקט כמכונה ותומו אלא משום סיפא דאפילו הכי צריך למלווי ציה ועממא כיון דצעין יפה נתן שמקנה לו מיד ואינו רוצה להמתין עד שילך ויזכה צדה יש לנו לומר דייפה כמו נמי לענין כתיבה דסתם קנין שצ"ס היינו קנין חליפין ומיהו למ"ד אחריות לאו טעות סופר הוא צריך למלווי ציה לכמזה צו אחריות כדלמר שמואל דפרק קמא דב"מ (דף ט.) שעבד צריך לימלאן אצל למ"ד טעות סופר הוא אין צריך לימלאן ומיהו אס רוצה יכול לחזור צו כדלמרינן דהצבור הספיקה (ב"ב דף ט.) ושם) וזו צדה וזו לפלוני וכתבו לו את השטר חוזר בשטר חוזר צדה ופרי"ז צ"ר מנדיב צש ריצי"א דדוקא בשטר מוכר חוזר שאינו רוצה שיהיה עליו שעבד בשטר מוכר טריף ממשעבדי אצל צמתנה שאין השטר אלא לראיה אף בשטר אינו יכול לחזור דעבדינן תקנתא לרמאה דמוכחא מילתא שרואה לחזור ממתנה ור"ת מפרש דאף צמתנה חוזר בשטר משום דלא נישא ליה דליפשו שטרי עלויה שישבחו העולם שהוא שטר מוכר שיש שעבד וגמעינס מלהלוות לו ויילי נמי נכסיה כשיא קול שמכר קרקעות או נתן ואע"ג דתנן דפרק גט פשוט (ב"ב דף קסח.) מי שנמתק שטר חובו שצ"ל ושושין לו שטר אחר ולא חיישין שמא יצברו שזכו שיעבדו חדש מה שכותבין לו עתה דמשום אף חשש אין לנו להפסיד לזה וזמנו שכבר היה לו שטר. ונע"ע תוס' סנהדרין כט: ד"ה הודיה: **וצתרות**

אלשבח בלשבוועה ולשביעית ולכותב כל נכסיו לבניו לגבות מן הקרקע והון הזיבורית וכול זמן שהיא בבית אביה ולכתובת בנין דכרין איתמר כתובת בנין דכרין פומבדיתא אמרי אלא טרפא ממשעבדי ירתון תנן בני מתא מחסיא אמרי טרפא ממשעבדי יסבון תנן והלכתא לא טרפא ממשעבדי ירתון תנן ממלטלי ואיתנהו בעיניהו בלא שבועה ליתנהו בעיניהו פומבדיתא אמרי בלא שבועה בני מתא מחסיא אמרי בשבועה והלכתא בלא שבועה ייחד לה ארעא בארבעה מצרנהא בלא שבועה בחד מצרא פומבדיתא אמרי בלא שבועה והלכתא בלא מחסיא אמרי בשבועה והלכתא בלא שבועה אמר לעדים כתבו וחתמו והבו ליה קנו מיניה לא צריך אימלוכי ביה לא קנו מיניה פומבדיתא אמרי לא צריך אימלוכי ביה בני מתא מחסיא אמרי צריך אימלוכי ביה בלא שבועה צריך אימלוכי ביה: ר' אלעזר בן עזריה וכו': איתמר רב ורבי נתן חד אמר הלכה כרבי אלעזר בן עזריה וחד אמר אין הלכה כר' אלעזר בן עזריה תסתיים דר' נתן הוא דאמר הלכה כר' אלעזר בן עזריה דשמעי ליה לרבי נתן דאזיל בתר אומדנא ד' דאמר רבי ע"ג נתן הלכה כרבי שמעון שזורי במסוכן ובתרות

תוספות ר"ד (המשך) השבח ותוספת נמי דינו ככתובה לא כבב"ח. ולשבועה שהיא ליפרע מנכסי יתומים לא יפרע אלא בשבועה דלא תאפשרה בעלה צדרי. ואע"ג דלא ניתנה כתובה לחבות מחייב אפי' חיישין דהפגמת צדרי תאפשרו. והנפיקת נמי שלא תפסו לא חפרע כתובה אלא בשבועה (ל) אבל שט"ח שלא הניע זמנו ליפרע גובה מן היתומים בלא שבועה חזקה אין אדם פורע אלא בזמנו ותוס' לא דמיא לחוב אלא לכתובה. ולשביעית שאין שביעית משמטת את הכתובה כשאר חובות שהיא משמטת אפי' פגמה וזקפה השאר במלוה דהויא להו כחלואה ודעלמא כדלמרינן במס' גיטין ותוס' נמי לא משמטה. ולכתובת נכסיו דאמרי ב"ב הכותב כל נכסיו לבניו וכתב לאשתו קרקע כ"ש אידיה כתובהה ומוקי לה התם במחלק לפניה והיא שותקת דכיון דשתקא ספקא אההוא פורתא ואחיליא אהתלמיה ואברה נמי אס התוס' ולגבות מן הקרקע. פי' לא שתימי קאמר שהיה לכל אפי' דמלטלי דימתי לבע"ח לא משתבדי אלא כיון כדלמרינן לקמן בפ' הובת דכתובה לא גביא אפילו מיניה אס גירשה אלא מן הקרקע אבל בע"ח אפי' מולמא דעל כחפי ותוס' ככתובה דמיא. ומן הזיבורית אפי' מיניה ואילו ב"ח דינו בבנינות. וכ"כ שהיא בבית אביה. בפ' הובת תנן כ"ז שהיא בבית בעלה במשך אלמנותה גובה כתובהה לעולם וכ"ז

המיימד מטלטלין לכמזה אשמו ומת והן עשין והיא נפרעת מהן נוטלין שלא בשבועה דטעמא מאי אמר רבנן מנכסי יתומין לא חפרע אלא בשבועה דחיישין דלמא צריי אהפסה והכא היינו צריי דאחפסה הוי ליטנהו זענייהו. כגון אצדו: **זלא שבעה.** דכיון דלא חזר הוי לא אחפסה אחריו וכל נכסיו אחריון לכמזה ונפרעת מן הקרקעות: **צבירעא ומרנהא.** שיעור לה קרקע וכתב לה צבירעא המצרים שלה בחיי לעשותה אפומיקי לכמכונה ומת נפרעת הימנה זלא שבעה דודאי מו לא מתפסם לה צריי אחריו: **צבעה.** דכיון דלא כתב לה צבירעא המצרים אין זו סמיכה לסמוך עליה והרי היא כמי שלא ייחד ויזכה למימש לצריי: **אמר לעדים קצבו וחסמו.** כגון מתנת קרקע: **לא צריך לאימלוכי ציה.** אס עדין עומד דצדורו שיכתבו לו דכיון דקנו ממנו סתם קנין לכתיבה עומד (ב"ב דף ט.) **צבר אומדנא.** אומדן דעת. דמנן שאליו מפרש אומדן צית דין אומרינס סתם איניש להכי איכוון דלא כתב לה ממנו חסם אלא לחיצת ציה: **צמוקין.** צמקת גיטין (דף ט.) המפרש והיוצא צשיירא ואומר כתבו גט לאשתי אע"פ שלא אמר תנו הרי אלו יכתבו ויתנו דמתנת טרדמו שהוא צבול על נפשו לא הספיק לגמור דצדורו ומעיקרא לכתבו ותנו מתכוון ר"ש שזורי אומר אף המסוכן הגוסס והיינו צמר אומדן דעתא דלמרינן לא אמר כתבו אלא שיתנו הואיל ומסוכן הוא לא נכתבו לנחק צה: **צתרות**

למאי נפקא מינה למוכרת ולמוחלת ולמורדת ולפונמת ולעוברת על דת ולשבחה ולשבועה ולשביעית ולכותב כל נכסיו ולחליפין ולגבות מן הקרקעות וכן הזיבורית. וכ"ז שהיא בבית אביה ולמכונה בניו. פי' למכרה שהמוכרת כתובה לבעלה או מוחלת כתובהה לבעלה מחלה ומכרה את הכל לפי שהכל קרי כתובה היא אמרינן דלא איקרי כתובה אלא מוחלת ומוכרת. ולמורדת דתן לקמן בפירוקן המורדת על בעלה פוחחין כמכתובה עד כנה הוא פוחת עד כנה כתובהה ור"ת עד כנה מ"מ לחזיריהו אלא גם הוסיף פוחחין והוליקן. ולפונמת בפ' הכותב תנן פגומת כתובהה לא פורע אלא בשבועה שאם פגמה תוספת נמי כגון שאמר התקבלתי מן תוס' דינר ארבע זוז פוגמת כתובהה היא ואם חתנה בעלה כל כתובהה שטרקת לא נתנה אלא בשבועה. בפירוקן דלעיל אמרינן התובעת כתובהה בב"ד א"ל מונות וה"ה אם בבעת תוס' ולא כתובה. ולעוברת על דת הכותבין בהמורי אלו יוצאין שלא ככתובה ועוברת א' מן ולא תימא דוקא כתובת מורי אבל תוס' מתנה בעלמא הוא ולא הסתדה. ואין אהשו גובה כתובהה ולא תחול אלא כמה שהניח לה הבעל והשבח ליתומים ומקולי כתובה שנו כאן אבל בע"ח גובה את

א) אינו מוכן דגני נפרע שלא בפניו אין נ"מ בין כמכונה לשבחה ואולי להא דאס בתוך זמנו סי' תלוק.